

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
معاونت آموزش

آیین نامه تشکیل

گروه های علمی - تربیتی

واحدهای آموزشی تخصصی حوزوی

اصلاح شده در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

نسخه ۰۷ - ۱۴۰۰

فهرست

- ۳..... مقدمه
- ۳..... تعاریف
- ۵..... جامعه هدف
- ۵..... وظایف گروه‌های علمی - تربیتی
- ۶..... تشکیل گروه علمی - تربیتی
- ۶..... شرایط اعضاء:
- ۷..... انتخاب اعضا و مدیر گروه
- ۸..... وظایف مدیر گروه
- ۸..... تشکیل جلسات گروه
- ۹..... سایر مسائل

بالندگی، پیشرفت و شکوفایی آموزشی، پژوهشی و تربیتی هر واحد آموزشی، در گرو پویایی اساتید و گروه‌های علمی-تربیتی آن واحد است. بدین منظور، با هدف تبیین ساختار شرح وظایف اختیارات گروه علمی-تربیتی واحدهای آموزشی تخصصی، این دستورالعمل با عنایت به فصل سوم مصوبه ۶۲۴ و ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه تدوین گردید. در این دستورالعمل، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه به اختصار «مرکز مدیریت» و معاونت آموزش حوزه‌های علمیه به اختصار «معاونت آموزش» اطلاق می‌شوند.

تعاریف

ماده ۱. در این دستورالعمل، اصطلاحات با تعاریف مشروح ذیل، مورد استفاده قرار می‌گیرد:

❖ واحدهای آموزشی حوزوی:

- **حوزه علمیه:** واحد حوزوی است که عهده دار تربیت طلبه در اولین مقطع از مقاطع تحصیلی حوزوی می‌باشد.
- **مرکز تخصصی:** واحد آموزشی است که یک یا چند رشته تخصصی از یک حوزه دانشی را با یک یا چند گرایش مربوطه از درختواره رشته‌های حوزوی ارائه می‌کند.
- **مدرسه عالی حوزوی:** واحد حوزوی است که عهده دار تربیت طلبه در سطوح عالی (سطح ۲ و ۳) و خارج در یکی از رشته‌های فقه و اصول می‌باشد. و در موارد خاص با مجوز شورای گسترش حوزه‌های علمیه، مدرسه عالی حوزوی می‌تواند اولین مقطع از مقاطع تحصیلی حوزوی را نیز اجرا کند.
- **مؤسسه آموزش عالی حوزوی:** واحد آموزشی است که دو یا چند رشته تخصصی از دو یا چند حوزه دانشی را با گرایش‌های مربوط از درختواره رشته‌های حوزه ارائه می‌کند، در موارد خاص با مجوز شورای گسترش حوزه‌های علمیه امکان تاسیس یک یا چند مرکز تخصصی ذیل مؤسسه آموزش عالی حوزوی وجود دارد.

❖ مجتمع عالی حوزوی: به مجموع حداقل ۳ واحد از واحدهای آموزشی پژوهشی، تبلیغ، فرهنگی، مهارتی و ...

حوزوی که هر کدام از آنها با اخذ مجوزهای لازم و با حفظ هویت خود، تحت عنوان یک مدیریت واحد اداره می‌شوند، مجتمع عالی گفته می‌شود.^۱

۱. در تاسیس یک مجتمع، تنوع واحد‌های مذکور لازم نیست به عنوان مثال: یک مجتمع می‌تواند از ۳ واحد آموزشی و یا ۳ واحد پژوهشی و یا تلفیقی از این واحدها تاسیس گردد.

- ❖ **سطح:** به هر دوره تحصیلی حوزوی با اهداف مشخص که منجر به ارائه مدرک تحصیلی در پایان دوره به طلاب می‌گردد، سطح تحصیلی می‌گویند، سطوح حوزوی شامل پنج سطح (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) است.
- ❖ **حوزه دانشی:** گستره خاص و مستقل از مجموعه دانش‌ها و علوم است. در حال حاضر ۱۶ حوزه دانشی در درختواره رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی علوم اسلامی تعیین و تعریف شده است.
- ❖ **رشته:** به شعبه و موضوعی از یک حوزه دانشی که دارای ماهیت علمی مستقل از دیگر موضوعات آن حوزه دانشی است و به یک کارایی مشخص می‌انجامد.
- ❖ **گرایش:** به جهت گیری علمی از یک رشته که دارای ماهیت علمی مستقل از دیگر موضوعات آن رشته است و به یک کارایی مشخص می‌انجامد.
- ❖ **رویکرد:** جهت گیری خاص و محدود از یک رشته که به دلیل ضرورت و اهمیت باید مستقل مورد بررسی قرار گیرد هر چند عنوان آن در مدارک صادره درج نمی‌شود. محتوای رویکرد و حجم ساعات آن به اندازه یک گرایش از همان مقطع است.
- ❖ **استاد:** استاد حوزه علمیه که براساس مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه، مراحل جذب و گزینش او انجام پذیرفته است و در واحدهای آموزشی تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا در مدرس‌های رسمی حوزه علمیه قم اشتغال به تدریس دارد.
- ❖ **گروه علمی - تربیتی:** جمعی است متشکل از تعدادی اساتید متخصص در یک رشته تخصصی و یا گرایش‌های مرتبط و همخوان با آن، که با شرح وظایف معین، در واحدهای آموزشی تخصصی دائر است. که در این آیین نامه به اختصار «گروه» نامیده می‌شود.
- ❖ **مدیر گروه:** شخصیت حقوقی و از اساتید عضو گروه که مسئولیت امور گروه علمی - تربیتی را برعهده دارد.
- ❖ **اعضای گروه:** تعدادی از اساتید رشته‌های تخصصی که با یک واحد آموزشی تخصصی، طبق شرایط و تعهدات ذکر شده در این آیین‌نامه همکاری دارند.
- ❖ **کمیته تخصصی مشورتی:** متشکل از تعدادی از اعضای گروه و کارشناسان و صاحب‌نظران حوزوی یا غیر حوزوی بوده که با صلاحدید گروه، تشکیل شده و عهده‌دار امور کارشناسی و تحقیقات مورد نظر گروه، است.

نکته:

ملاک حوزه دانشی، رشته، گرایش و رویکرد در این آیین نامه، مندرجات درختواره رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی علوم اسلامی می‌باشد.

ماده ۲. کلیه واحدهای آموزشی تخصصی دارای مجوز فعالیت از شورای گسترش حوزه‌های علمیه، مشمول این دستورالعمل هستند.

ماده ۳. واحدهای آموزشی تخصصی حوزوی عبارتند از:

- (۱) مرکز تخصصی؛
- (۲) موسسه آموزش عالی حوزوی؛
- (۳) مدرسه عالی حوزوی.

وظایف گروه‌های علمی - تربیتی

ماده ۴. وظایف گروه علمی تربیتی عبارت است از:

- (۱) هماهنگ ساختن فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی در رشته یا گرایش مربوطه؛
- (۲) برنامه‌ریزی درسی برای دانش‌پژوهان و متناسب با هر رشته و گرایش؛
- (۳) شناسایی و احراز صلاحیت علمی و مهارتی داوطلبان تدریس در رشته و یا گرایش تخصصی بر اساس ضوابط ابلاغی معاونت آموزش؛
- (۴) صدور مجوز بکارگیری اساتید واجد شرایط جهت تدریس دروس رشته در واحد آموزش تخصصی در هر نیم سال تحصیلی؛
- (۵) تصمیم‌گیری در خصوص ادامه و یا قطع فعالیت اساتید با توجه به ارزیابی‌های صورت گرفته؛
- (۶) ارائه مشاوره‌های علمی، پژوهشی و تربیتی برای دانش‌پژوهان و تلاش در جهت رشد و ارتقا انگیزه، دانش و مهارت ایشان؛
- (۷) بازنگری، طراحی و تصویب رشته‌ها و گرایش‌های (کلیات، برنامه درسی و سرفصل دروس) مرتبط با فعالیت گروه و پیشنهاد آن به کمیسیون مراکز تخصصی.
- (۸) بررسی و اظهار نظر در مورد متون درسی، کمک درسی، محتوای دروس و روش‌های آموزشی _ پژوهشی بر اساس سرفصل‌های مصوب و برنامه‌ریزی برای تدوین منابع درسی و کمک درسی مورد نیاز؛
- (۹) ارائه پیشنهادها در خصوص تهیه و به روز کردن منابع و امکانات مورد نیاز (کتاب، نشریات و منابع الکترونیکی، امکانات رایانه‌ای و...) با همکاری مراجع ذیربط؛
- (۱۰) پیشنهاد راه‌اندازی مجله تخصصی واحد آموزشی و همکاری در تامین محتوای علمی آن؛
- (۱۱) پیشنهاد موضوعات مهم و دارای اولویت جهت تدوین پایان‌نامه‌های تحصیلی طلاب؛
- (۱۲) شناسایی نیازهای پژوهشی مرتبط با رشته و تلاش در جهت رفع این نیازها در قالب پایان‌نامه‌ها، مقالات، همایش‌ها و نشست‌های تخصصی؛
- (۱۳) تایید و برابر سازی واحدهای گذرانده شده دانش‌پژوهان؛

- ۱۴) پیشنهاد برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های دانش‌افزایی و فرصت‌های مطالعاتی برای اساتید؛
- ۱۵) پیشنهاد برگزاری همایش‌ها و نشست‌های تخصصی؛
- ۱۶) بررسی و ارائه راهکارهای ارتقاء سطح توانمندی علمی، تربیتی و پژوهشی اعضای گروه و سایر اساتید؛
- ۱۷) بررسی و معرفی منابع علمی تربیتی مورد نیاز اعضای گروه و سایر اساتید؛
- ۱۸) انتخاب مدیر گروه؛
- ۱۹) انجام سایر وظایف آموزشی، پژوهشی و تربیتی محوله از سوی مدیر واحد آموزشی تخصصی.

تشکیل گروه علمی - تربیتی

ماده ۵. هر یک از واحدهای آموزشی تخصصی ملزم به تشکیل گروه علمی - تربیتی مطابق این دستورالعمل می‌باشند و هر گروه نیز متشکل از حداقل سه نفر از اساتید دارای سابقه تدریس و یا پژوهش در آن رشته و یا گرایش است.

تبصره ۱: افزایش تعداد اعضای گروه تا هفت نفر، بر اساس تشخیص مدیریت امور اساتید در معاونت آموزش خواهد بود.

تبصره ۲: تشکیل حداقل یک گروه به ازای هر حوزه دانشی ضروری است و در صورت نیاز، تشکیل گروه دوم و بیشتر در همان حوزه دانشی با تشخیص معاونت آموزش بلامانع است.

تبصره ۳: در صورتی که یک رشته، بیش از یک گرایش در حال اجرا داشته باشد، واحد آموزشی می‌تواند به ازای هر گرایش، یک نفر استاد متناسب با گرایش مربوطه را به اعضای گروه اضافه کند.

تبصره ۴: عضویت مدیر و معاونان واحد آموزش تخصصی در گروه‌های علمی همانند سایر اعضای گروه بوده و پس از تایید و احراز صلاحیت علمی آنان در رشته یا گرایش مربوطه (به عنوان استاد)، عضویت آنها در گروه بلامانع است.

تبصره ۵: ملاک حوزه دانشی، رشته و یا گرایش، درختواره حوزه‌های دانشی بوده که از سوی معاونت آموزش ابلاغ می‌گردد.

شرایط اعضاء:

ماده ۶. شرایط اعضای گروه علمی - تربیتی به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱) التزام عملی به ولایت فقیه و پایبندی به نظام مقدس جمهوری اسلامی؛
 - ۲) دارای حسن سابقه و اشتغال به فضل علمی؛
 - ۳) دارا بودن مدرک حداقل یک سطح بالاتر از سطح رشته مورد تقاضا و یا رتبه علمی معادل آن مدرک طبق دستورالعمل تایید صلاحیت علمی مصوب شورای گسترش؛
 - ۴) تعهد حضور در واحد آموزشی تخصصی مورد نظر حداقل به میزان ۶ ساعت در هفته؛
- تبصره ۱:** اعضا موظفند حداقل یک سوم از ساعات حضور خود را به انجام وظایف محوله، غیر از تدریس اختصاص دهند.

تبصره ۲: در خصوص مناطق محروم و افراد خاص، سوابق علمی و پژوهشی مرتبط در همان رشته، با تایید مرکز مدیریت^۱ ملاک عمل قرار خواهد گرفت.

تبصره ۳: برای رشته‌های سطح ۳ در مناطق محروم، در صورت اضطراب با تشخیص کمیسیون مراکز تخصصی، مدرک تحصیلی سطح سه کفایت می‌کند.

تبصره ۴: عضویت اساتید غیر روحانی در گروه علمی - تربیتی، در صورت ضرورت و با تصویب نهایی کمیسیون مراکز تخصصی بلامانع است.

تبصره ۵: عضویت اساتید «برخوردار از سابقه تدریس و فعالیت پژوهشی و تربیتی بالاتر» و یا «مؤلف کتاب یا مقاله علمی مورد تایید مراکز مربوطه» در گروه علمی - تربیتی، اولویت دارد.

انتخاب اعضا و مدیر گروه

الف) اعضای گروه:

ماده ۷. اعضای گروه علمی تربیتی پس از معرفی مدیر واحد آموزشی - تخصصی و تایید کمیسیون مراکز تخصصی با حکم مدیر واحد آموزشی به مدت ۲ سال منصوب می‌شوند.

تبصره ۱: در موارد خاص که تطبیق شرایط بر فرد مورد نظر ابهام داشته باشد تصمیم‌گیری و تایید با کمیسیون مراکز تخصصی خواهد بود.

تبصره ۲: پس از تشکیل رسمی گروه علمی - تربیتی اعضای جدید گروه، باید به تایید کمیسیون مراکز تخصصی برسند.

ب) مدیر گروه:

ماده ۸. گروه علمی - تربیتی پس از تشکیل، دو نفر از اعضای خود را، برای تصدی مدیریت گروه، به مدیر واحد آموزش معرفی می‌نماید، که پس از تایید مدیر واحد آموزشی و با حکم مدیر استان، یکی از آن‌ها، به مدت دو سال به مدیریت گروه منتصب می‌گردد.

تبصره ۱: حکم مدیر گروه علمی - تربیتی واحدهای آموزشی تخصصی مستقر در قم، توسط معاون آموزش صادر می‌گردد.

تبصره ۲: انتخاب مجدد یک فرد به عنوان مدیر گروه برای حداکثر دو دوره متوالی بلامانع است.

تبصره ۳: حداقل ساعات حضور در واحد آموزشی تخصصی مورد نظر برای مدیر گروه، ۱۰ ساعت در هفته می‌باشد که حداقل یک دوم از آن به انجام وظایف محوله در گروه (غیر از تدریس) اختصاص دارد.

۱. تعیین مناطق محروم بر اساس فهرست منتشره توسط بخش های مرتبط مرکز مدیریت، خواهد بود که پی گیری آن بر عهده مدیریت امور اساتید در معاونت آموزش حوزه های علمیه است.

وظایف مدیر گروه

ماده ۹. وظایف مدیر گروه عبارت است از:

- ۱) اجرای سیاست‌ها و راهبردهای ابلاغی از سوی مدیر واحد آموزشی منطبق با سیاست‌های شورای عالی و دستورالعمل‌های ابلاغی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و تنظیم برنامه‌های گروه براساس آن‌ها؛
- ۲) تعیین اولویت‌های آموزشی، پژوهشی، و تربیتی گروه براساس سیاست‌ها و خط مشی‌های ابلاغ شده؛
- ۳) پیگیری و اجرای وظایف گروه؛
- ۴) تهیه برنامه اجرایی در خصوص وظایف آموزشی، پژوهشی و تربیتی گروه و ابلاغ آن به هر یک از اعضای گروه؛
- ۵) نظارت و ارزیابی فعالیت اعضای گروه، استادان و پژوهشگران؛
- ۶) تهیه جدول دروس هر نیم‌سال با همکاری اعضای گروه و ارائه آن به معاون آموزش واحد آموزشی؛
- ۷) تشکیل و اداره جلسات گروه و ارسال گزارش کار، مصوبات، پیشنهادها و نظرات جمعی گروه، به مدیر واحد آموزشی؛
- ۸) انجام کلیه مکاتبات و امضای کلیه اسناد رسمی گروه؛
- ۹) ارزیابی کار سالانه اعضای گروه و گزارش آن به مدیر واحد آموزشی؛
- ۱۰) تنظیم نیازهای مالی و بودجه مورد نیاز گروه و پیشنهاد به مدیر واحد آموزشی؛
- ۱۱) حضور منظم در دفتر گروه برای پاسخ‌گویی به نیازها و مراجعات؛
- ۱۲) انجام سایر امور محوله از سوی مدیر واحد آموزشی.

تشکیل جلسات گروه

- ماده ۱۰.** جلسات گروه حداقل هر دو هفته یکبار برگزار می‌شود.
- ماده ۱۱.** جلسات گروه حداقل با حضور نصف بعلاوه یک اعضا رسمیت داشته و تصمیمات آن با رای نصف بعلاوه یک از اعضای حاضر در جلسه تصویب می‌شود.
- تبصره:** گروه‌هایی که دارای ۳ عضو می‌باشند جلسه با حضور تمام اعضا رسمیت می‌یابد.
- ماده ۱۲.** در صورتی که تعداد دانش‌پژوهان واحد آموزشی تخصصی بیش از ۶۰ نفر باشند، واحد آموزشی موظف است یک نفر نیروی اجرایی (از میان کادر واحد آموزشی) به عنوان دبیر اجرایی در اختیار گروه قرار دهد.

سایر مسائل

ماده ۱۳. مدیر گروه می‌تواند از میان اعضای گروه یک نفر را به عنوان مسئول آموزشی، یک نفر را به عنوان مسئول پژوهشی و یک نفر را به عنوان مسئول تربیتی گروه معرفی نماید که پس از تأیید از سوی مدیر واحد آموزشی، با حکم مدیر گروه، برای مدت دو سال منصوب می‌شوند.

ماده ۱۴. تصمیم‌گیری نهایی در خصوص عزل و پذیرش استعفای مدیر و اعضای گروه، پس از تأیید مدیر واحد آموزشی، بر عهده مدیر استان می‌باشد.

ماده ۱۵. گروه‌های علمی - تربیتی در راستای تحقق وظایف خود، حسب صلاحدید گروه، با دعوت از اساتید و صاحب‌نظران خارج از گروه، اقدام به تشکیل کمیته تخصصی (متشکل از تعدادی از اعضای گروه و صاحب‌نظران خارج از گروه) نموده تا بصورت تخصصی نسبت به طرح‌ها و برنامه‌های مربوطه، کارشناسی لازم انجام پذیرد و نتایج جهت تصمیم‌گیری به گروه ارائه شود.

تبصره: اعضای کمیته تخصصی که عضو گروه نمی‌باشند با پیشنهاد مدیر گروه و تأیید گروه از بین اساتید مراکز و موسسات تخصصی و کارشناسان حوزوی یا غیر حوزوی انتخاب می‌شوند.

ماده ۱۶. در راستای تقویت و ارتقاء سطح کیفی فعالیت گروه‌های علمی - تربیتی، دستورالعمل اجرایی ارزیابی عملکرد گروه‌های علمی - تربیتی، توسط معاونت آموزش تدوین می‌شود و سالانه گروه‌های علمی - تربیتی حسب مورد توسط مدیریت‌های استانی و مدیریت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم، مورد ارزیابی لازم قرار می‌گیرند.

این آیین‌نامه با یک مقدمه در ۱۶ ماده و ۱۷ تبصره تنظیم و پس از تصویب در کمیسیون مراکز تخصصی و ابلاغ مدیر محترم حوزه‌های علمیه لازم‌الاجرا خواهد بود.